

Kritiken svider ännu

– Konstnärer kan dela ut hur häftiga örfilar som helst, men klarar inte kritik själva, säger Vilgot Sjöman.

Kanske är det en liten brasklapp inför hans nya bok *Äntligen rebell* som ligger i bokhandeln nästa vecka. På bokens omslag finns också credot för memoarerna: "Fy för menlösa minnesböcker! Man ska skriva om konflikter!"

Vilgot Sjöman har kolliderat med det mesta som går att kollidera med under ett långt liv – feminismen, vänstern, högern, borgerligheten och radikalismen – fram mot det nuvarande egna välbefinnandet och lugnet.

Riktigt rejält kolliderade han med filmerna *Nyfiken gul*, *Nyfiken blå*, 491 och *Tabu*. Från höger och vänster haglade invektiven när filmerna gjorde Sverige ryktbart 1967–68. Vilgot Sjöman läxades upp av sina intervjuare och bringades att förstå att han hade varit oförsämd när han blandade in sex i samhällsfrågorna.

Själv trodde han att han skulle få beröm när han lät en kvinna, Lena Nyman, vara i centrum, men så blev det inte. Arbetargraben från Maria Prästgårdsgata på Söder i Stockholm hade tassat in på marker han borde hålla sig borta ifrån.

Många klasskildringar

I chockvågorna efter Nyfikenfilmerna har han arbetat steg för steg med borgarbarnens syn på arbetarklass i filmer som *Lyckliga gatan* och *Tabu*. Särskilt i *Tabu*, där han ville göra en elak jämförelse mellan vänsterminoriteter och sexuella minoriteter.

– Somligt gör ont alltså, och jag har fått kämpa mig till att skriva på gott humör – det goda humöret är avgörande, annars blir boken en klagosång, säger författaren, debattören, filmaren, brandfacklan och den evige sanningssägaren Vilgot Sjöman när vi möts på ett konditori vid Humlegården.

Han visar sig vara precis lika debattglad, rolig och lyssnande som senast, vilket var i Budapest och Karlskoga när han, likt en

yster ollonborre, för omkring och regisserade filmen om dynamitkungen Alfred Nobel i oktober 1995.

Svensk film har inte precis älskat ihjäl honom på senare tid, vilket boken ger belägg för. Men efter några år i kylan fick han göra ännu en storfilm. Då, liksom i dag, hävdade han att allt hänger samman med den sociala miljön.

– Ju längre ned du är på samhällsstegen, desto mer medveten blir du om samhällsskillnaderna. I alla mina filmer har jag velat visa ett samhälle där folk lever, säger Vilgot Sjöman.

Bergman slog näven i bordet

Tills han var 37 år satt han på sin kammare och skrev böcker. Så en dag ryckte vännen och mentorn Ingmar Bergman upp honom med rötterna och sa:

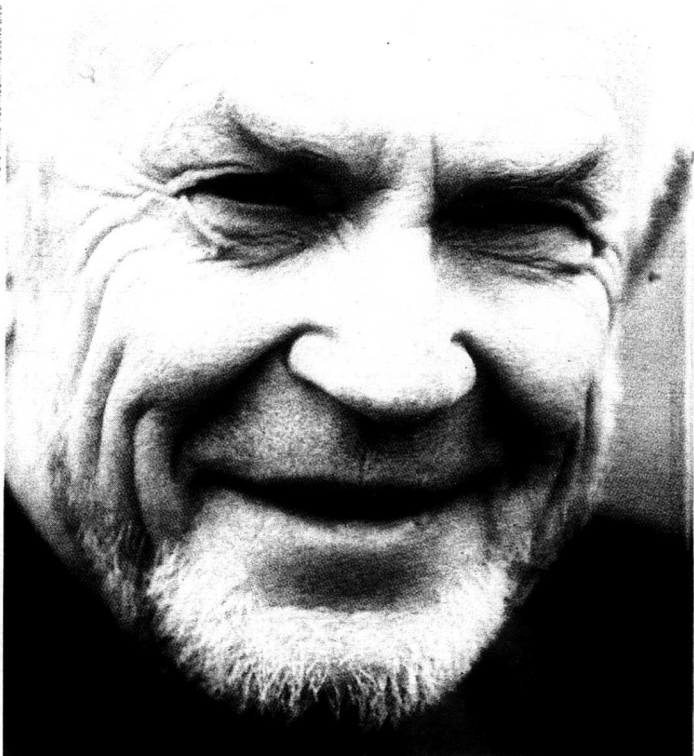
– Nu jävlar ska du göra film!
Det blev *Älskarinnan*, en av Vilgot Sjömans habilaste filmer, där han fick exakt 20 minuters råd av Bergman innan han för första gången skulle in och leda ett tjugotal skådespelare i ett stort filmäventyr!
– Ingmar Bergman hade dittills bara sett en inätvänd kille. Han predikade för mig sina 20 minuter och slutade med "fan vet om du är rätt person för detta".

Porträtterar sin mentor

Ett tjugotal romaner och bland annat ett tiotårigt forskande i Olle Hedbergs liv följdes av den suveräna biografien *Drömydaren*.

Lika många filmer senare ger Vilgot Sjöman ett levande porträtt av Ingmar Bergman

FOTO: KARL MELANDER/PRESSBILD

– Det goda humöret är avgörande, annars blir boken en klagosång, säger Vilgot Sjöman. I memoarerna *Äntligen rebell* berättar han om sitt liv – ett liv kantat konflikter.

i den nya boken. Han berättar om en vänskap som alltid är på Bergmans villkor och som avslutas med: "Alla möjliga fick höra allt möjligt från honom. Inte jag. Mig behandlade han med någon slags ömsint-het, är efter år."

När Vilgot Sjöman talar om Bergman blir

han tårögd. De tycks båda två ha lika nära till barnet inom sig, dessa herrar.

Det var under 1960-talet han förlorade sin politiska oskuld, men när han i livet och i boken ger sig iväg till Afrika och Asien, blir han åter lika oskuldsfull. Det är väl det som gör att han är sig så förunderligt lik genom

Symfonisk sisu och fransk frenesi

Denna vecka bjuder huvudstadens två professionella symfoniorkestrar på program som kan få det att vattnas i munnen på musikälskare.

F På lördag klockan 15.00 framför Filharmonikerna Sibelius femte symfoni, som av många anses som hans främsta och i alla hänseelser är den som spelas allra oftast. Finalatsen, med stråkstämmor uppbrutna i tusentals vibrerande granbarr, kröns med en gyllene valthornsekvens som utmynnar i en bleckblåsarorgel respektive en stråkkantilena. På en och samma gång frammanas drömmen om frihet, guld och gröer, skogar och dionysisk hänyckning.

FÖRUTSATT ATT ÅRKESTERN har eldats med finländsk bevisdom genom de övriga atserna av den

unge Mikko Franck, bör slutet alltså inte förfela sin överväldigande verkan. Och då får man väl leva med att alla dirigenter som jag någonsin har hört eller sett missuppfattar Sibelius tempoanvisningar i codan och avbryter strettan (tempoökningen) just där de monolitiska slutackorden tar vid, så att dessa ter sig mer isolerade och gåtfulla än självaste Pasköns statyer.

KONSERTEN INLEDS med Erich Wolfgang Korngolds adelflumiga violinkonsert, som blandar wiensk morbidity och expressionism med ett smäktande Hollywoodsound som violinvirtuosernas överdjinn, Jascha Heifetz, på sin tid odödliggjorde i en överträffad inspelning.

FOTO: BEIKT LÖRENIUS/PRESSBILD

Dirigenten Mikko Franck ska ge Filharmonikerna lite finländsk glöd på lördag.

Men solist denna gång är Aikiko Suwanai.

Programmet inleds med en symfoni av Jonas Kokkonen, som är en av den moderna finländska musikens mest intressanta och bokstavig mening tongivande gestalter.

UNDER LEDNING AV Mark Wiggleworth ger Radioorkestern på fredag klockan 19.30 och på lördag klockan 15.00 en konsert innehållande den franske tonsättargurun och kulturambassadören Pierre Boulez "Rituel" samt Ravel's "Daphnis och

Chloé" i sin kompletta version, det vill säga med kör och allt annat, utom Dhiagilevs balett.

Verket, som alltså beställdes av Dhiagilev för den ryska balettens räkning (det uruppfördes 1912 i Paris), griper tillbaka på en herderomans av den senantika författaren Longus.

I likhet med Apulejus kända legend om Amor och Psyche karaktäriseras verket av en hänförelse där trånad beslöjad av en gryende oändlighetslångtans vaga melankoli.

Ravel var som klippt och skuren för uppfiften, och flera av numren i baletten är utsökta juveler. Ett exempel är tredje delens soluppgång, som i intensitetens stegring och ljuskaskadernas bländande verkan då de träder över mytens bergskam, bildar en förträfflig pendang till kollegan och vännen Debussys storartade musikaliska fresk över antikens store gud Pan "En fauns eftermiddag".

LARS HOLGER HOLM